

**Финансијски извјештаји
за годину која се
завршава на дан 31.
децембра 2024. године и
Извјештај независног
ревизора**

„Независни оператор система у БиХ“

Садржај

Извјештај независног ревизора	4
Извјештај о приходима и расходима за период 01.01.2024 - 31.12.2024. године	7
Извјештај о финансијском положају на дан 31.12.2024. године	8
Извјештај о токовима готовине за период 01.01.2024 - 31.12.2024. године	9
Извјештај о промјенама на капиталу за период 01.01.2024 - 31.12.2024. године	10
1. Основни подаци	11
2. Основе за састављање и презентацију финансијских извјештаја	13
3. Преглед значајних рачуноводствених политика	14
4. Кључне рачуноводствене процјене и претпоставке	19
5. Приходи од властите дјелатности	21
6. Остали приходи	22
7. Трошкови помоћних услуга	22
8. Трошкови материјала и енергије	22
9. Трошкови осталих услуга	23
10. Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	23
11. Трошкови амортизације	24
12. Трошкови резервисања	24
13. Остали трошкови	24
14. Финансијски приходи	25
15. Финансијски расходи	25
16. Некретнине, постројења и опрема	25
17. Нематеријална имовина	26
18. Дугорочни финансијски пласмани	27
19. Имовина са правом коришћења	27
20. Готовина и готовински еквиваленти	28
21. Потраживања од купаца	28
22. Потраживања за порез на додату вриједност	28
23. Трајни извори средстава	28
24. Обавезе за дугорочне кредите	29
25. Остале дугорочне финансијске обавезе	29
26. Одложени приход	30
27. Обавезе према добављачима	30
28. Обавезе за порез на додату вриједност	30
29. Остале обавезе	30
30. Трансакције са повезаним правним лицима	31
31. Управљање финансијским ризицима	32
32. Усаглашавање потраживања и обавеза	32

33. Судски спорови	32
34. Порески ризици	33
35. Догађаји након датума билансирања	33
36. Усвајање финансијских извјештаја	33

Извјештај независног ревизора

Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Басе Пелагића 2/IV
78 000 Бања Лука
Република Српска
Босна и Херцеговина

Т +387 51 211 509; +387 51 211 294
Ф +387 51 211 501
Е оффице@ба.гт.цом
www.грантхорнтон.ба

Власницима и Управи Независног оператор система у Босни и Херцеговини

Мишљење

Обавили смо ревизију приложених финансијских извјештаја Независног оператор система у Босни и Херцеговини (у даљем тексту „НОС“) који обухваћају извјештај о финансијском положају на дан 31. децембра 2024. године, извјештај о приходима и расходима, извјештај о промјенама на капиталу и извјештај о токовима готовине за годину која се завршила на тај дан и напомене уз финансијске извјештаје које укључују преглед значајних рачуноводствених политика.

Према нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји истинито и објективно приказују, у свим материјално значајним аспектима, финансијску позицију Независног оператор система у Босни и Херцеговини на дан 31. децембра 2024. године и његову финансијску успјешност и токове готовине за годину која је завршила на тај дан у складу са законским оквиром финансијског извјештавања примјеним у Федерацији Босне и Херцеговине.

Основа за мишљење

Обавили смо ревизију у складу са Међународним ревизијским стандардима. Наше одговорности према тим стандардима су детаљно описане у нашем извјештају у одјељку Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо у односу на НОС у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође („IESBA“), и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу с IESBA Кодексом. Увјерени смо да су ревизијски докази које смо прикупили dostatни и примјерени као основ за изражавање нашег мишљења.

Остале информације

Управа НОС – а је одговорна за остале информације. Остале информације садрже информације укључене у Годишњи извјештај о пословању Независног оператор система у Босни и Херцеговини у периоду од 01.01. до 31.12.2024. године, али не укључују финансијске извјештаје и наш ревизорски извјештај о њима. Наше мишљење о финансијским извјештајима не обухвата остале информације и ми не изражавамо било који облик закључка с изражавањем увјерења о њима. У вези с нашом ревизијом финансијских извјештаја, наша одговорност јесте да прочитамо горе наведене остале информације и да размотримо јесу ли остале информације значајно протурјечне финансијским извјештајима или нашим сазнањима стечених у ревизији или се другачије чини да су значајно погрешно приказане. Ако на основу посла који смо обавили на осталим информацијама закључимо да постоји значајан погрешан приказ тих осталих информација, од нас се захтијева да објавимо ту чињеницу.

У овом погледу немамо никакве значајне чињенице које сматрамо пригодним за објаву.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Руководство Независног оператор система у Босни и Херцеговини је одговорно за састављање и фер приказивање финансијских извјештаја у складу са законским оквиром финансијског извјештавања примјењивим у Федерацији Босне и Херцеговине, као и за такве интерне контроле за које руководство Независног оператор система у Босни и Херцеговини утврди да су неопходне и које омогућавају састављање финансијских извјештаја који не садрже погрешне информације од материјалног значаја, настале услед проневијере или грешке.

У састављању финансијских извјештаја Управа Независног оператор система у Босни и Херцеговини је одговорна за процјењивање способности Независног оператор система у Босни и Херцеговини да настави с пословањем по временски неограниченом пословању и објављивање, ако је примјењиво, питања повезаних с временски неограниченим пословањем и коришћењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања.

Лица овлашћена за управљање одговорна су за надзор над процесом финансијског извјештавања Независног оператор система у Босни и Херцеговини.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји, као цјелина, без значајног погрешног приказа услед преваре или погрешке и издати ревизоров извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је виши ниво увјерења, али није гаранција да ће ревизија у складу са Међународним стандардима ревизије увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу да настану услед преваре или погрешке и сматрају се значајним ако се разумно може очекивати да, појединачно или у збиру, утичу на економске одлуке корисника донесене на основу тих финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије у складу са MRevS-има, стварамо професионалне просудбе и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такође:

- препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због преваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су dostatни и примјерени да обезбиједе основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказа насталог услед преваре је већи од ризика насталог услед погрешке, јер превара може да укључи тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола;
- стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизијске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о учинковитости интерних контрола Независног оператор система у Босни и Херцеговини;
- оцјењујемо примјереност коришћених рачуноводствених политика, разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је створила Управа;
- закључујемо о примјерености коришћења рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања и, темељено на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу да стварају значајну сумњу у способност Независног оператор система у Босни и Херцеговини, а да настави с пословањем по временски неограниченом пословању. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтијева да

скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или, ако такве објаве нису одговарајуће, да модификујемо наше мишљење. Наши закључци се темеље на ревизијским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или увјети могу да узрокују да Независни оператор система у Босни и Херцеговини прекине с настављањем пословања по временски неограниченом пословању;

- оцјењујемо укупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извјештаји основне трансакције и догађаје на начин којим се постиже фер презентација.

Ми комуницирамо са онима који су задужени за управљање у вези са, између осталих питања, планираним обимом и временским распоредом ревизије и важним ревизијским налазима, укључујући и све значајне недостатке у интерним контролама који су откривени током наше ревизије.

Партнер на ревизорском ангажману чији је резултат овај извјештај независног ревизора је Ведрана Кнежевић.

Грант Тхорнтон д.о.о. Бања Лука
Бања Лука, 03. март 2025. године

Исидора Џомбић
Манаџинг Партнер – Директор
Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Ведрана Кнежевић
Овлашћени ревизор
Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Извјештај о приходима и расходима за период 01.01.2024 - 31.12.2024. године

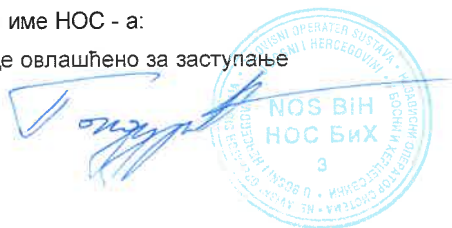
Билансне позиције	Напомене	2024. у КМ	2023. у КМ
Пословни приходи			
Приходи од властите дјелатности	5	139.634.073	119.569.564
Остали приходи	6	256.590	606.474
		139.890.663	120.176.038
Пословни расходи			
Трошкови помоћне услуге	7	130.538.092	93.072.904
Трошкови материјала и енергије	8	166.394	147.052
Трошкови осталих услуга	9	1.732.017	1.634.439
Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	10	5.685.268	4.940.560
Трошкови амортизације	11	1.687.198	1.744.648
Трошкови резервисања	12	321.751	-
Остали трошкови	13	1.790.948	1.661.506
		141.921.668	103.201.109
Финансијски приходи	14	339.959	171.181
Финансијски расходи	15	(425.741)	300.122
ВИШАК ПРИХОДА/(РАСХОДА) ЗА ГОДИНУ		(2.116.787)	16.845.988

Напомене у наставку чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

Финансијске извјештаје је одобрила и потписала Управа НОС – а, дана 25. фебруара 2025. године.

Потписано у име НОС - а:

Лице овлашћено за заступање

S/leen
Лице са лиценцом

Извјештај о финансијском положају на дан 31.12.2024. године

Билансне позиције	Напомене	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Дугорочна имовина			
Некретнине, постројења и опрема	16	11.578.765	11.316.516
Нематеријална имовина	17	848.455	196.824
Дугорочни финансијски пласмани	18	146.229	146.229
Имовина са правом коришћења	19	273.372	349.662
Дугорочна разграничења		19.635	39.485
		12.866.456	12.048.716
Краткорочна имовина			
Готовина и готовински еквиваленти	20	38.016.503	53.077.525
Потраживања од купаца	21	40.461.522	18.354.258
Остала потраживања		224.307	193.219
Потраживања за порез на додату вриједност	22	2.711.657	1.268.286
		81.413.989	72.893.288
УКУПНО АКТИВА		94.280.445	84.942.004
Трајни извори средстава	23		
Трајни извори		1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода		55.013.458	38.167.470
Нераспоређени вишак прихода/(расхода) текуће године		(2.116.787)	16.845.988
		54.545.949	56.662.736
Дугорочне обавезе			
Обавезе за дугорочне кредите	24	6.952.295	8.906.839
Остале дугорочне финансијске обавезе	25	185.546	256.828
Одложени приход	26	625.510	625.372
		7.763.351	9.789.039
Краткорочне обавезе			
Обавезе према добављачима	27	26.838.540	14.980.485
Обавезе за порез на додату вриједност	28	1.931.525	568.286
Текуће доспијеће дугорочних кредита	24	1.954.544	1.946.196
Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза	25	72.952	73.179
Остале обавезе	29	851.834	922.083
Резервисања	12	321.750	-
		31.971.145	18.490.229
УКУПНО ПАСИВА		84.942.004	92.191.926

Напомене у наставку чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

Извјештај о токовима готовине за период 01.01.2024 - 31.12.2024. године

	2024. у КМ	2023. у КМ
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ		
Вишак прихода/(расхода) за годину	16.845.988	25.828.129
Усклађење за:		
Амортизација материјалне и нематеријалне имовине	1.687.199	1.744.648
(Добит)/Губици од расходања материјалне и нематеријалне имовине	-	(91.230)
Приход од дивиденди признат у билансу успјеха	(29.703)	(191.937)
Финансијски расходи признати у билансу успјеха	425.741	300.122
Смањење/(повећање) потраживања од купаца	(7.398.184)	8.262.284
Смањење/(повећање) осталих потраживања	(16.181.597)	22.039.031
Смањење/(повећање) залиха	-	4.606
Повећање/(смањење) обавеза према добављачима	(4.133.599)	(3.865.549)
Повећање/(смањење) осталих обавеза	16.926.548	(20.867.740)
Нето прилив/(одлив) готовине из пословних активности	(10.820.382)	24.180.223
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ		
Одливи по основу куповине некретнина, постројења и опреме	(1.729.533)	(21.150)
Приливи по основу продаје некретнина, постројења и опреме	-	91.346
Одливи по основу куповине нематеријалне имовине	(112.908)	(66.785)
Примљене дивиденде	29.703	191.937
Нето прилив/(одлив) готовине из инвестиционих активности	(1.812.738)	195.348
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ		
Приливи од узетих кредита	-	9.600.000
Отплата главнице узетих кредита	(1.946.196)	(9.123.345)
Отплата камате по узетим кредитима	(407.830)	(458.322)
Отплата главнице по најмовима	(53.720)	(101.300)
Отплата камате по најмовима	(17.908)	(8.545)
Остали приливи из финансијске активности		1.269
Остали одливи из финансијских активности	(2.248)	(2.099)
Нето прилив/(одлив) готовине из финансијских активности	(2.427.902)	(92.342)
НЕТО ПОВЕЋАЊЕ НОВЦА/СМАЊЕЊЕ) И НОВЧАНИХ ЕКВИВАЛЕНАТА	(15.061.022)	24.283.229
Новчана средства на дан 1. јануара	53.077.525	28.794.296
Новчана средства на дан 31. децембра	38.016.503	53.077.525

Напомене у наставку чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

Извјештај о промјенама на капиталу за период 01.01.2024 - 31.12.2024. године

	Трајни извори	Резултат периода (приходи-расходи)	Укупно
Стање на дан 01. јануара 2023. године	1.649.278	38.167.470	39.816.748
Резултат периода (приходи- расходи)	-	16.845.988	16.845.988
Стање на дан 31. децембра 2023. године/01. јануара 2024. године	1.649.278	55.013.458	56.662.736
Резултат периода (приходи- расходи)	-	(2.116.787)	(2.116.787)
Стање на дан 31. децембра 2024. године	1.649.278	52.896.671	54.545.949

Напомене у наставку чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

1. Основни подаци

Независни оператор система у БиХ (у даљем тексту: НОС) основан је према Закону о оснивању независног оператора система за пријеносни систем у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број: 35/04 од 29. јула 2004. године – Закон о НОС БиХ) којег је донијела Парламентарна скупштина БиХ. Разлог оснивања НОС – а је осигуравање континуираног снабдијевања електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине. Законом о НОС БиХ успоставља се непрофитни Независни оператор система Босне и Херцеговине и дефинишу се његове функције, овлашћења, управљање и власништво. Пословање НОС - а не обавља се у сврху остварења добити, а приход се користи искључиво у сврху спровођења циљева дефинисаних у члану 1. став 2. Закона о НОС БиХ. НОС своју дјелатност обавља на цијелој територији Босне и Херцеговине. Дјелатност НОС – а је регулисана чланом 2. Закона о НОС БиХ, а овлашћења чланом 7. НОС је власник лиценце за обављање дјелатности независног оператора система који је одобрила Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК), број: 05-28-12-17-19/19 од 27. јуна 2019. године (лиценца је издата на период од 12. јула 2019. године до 30. јуна 2026. године). НОС је непрофитна компанија у власништву ентитета РС и ФБиХ. Рад НОС - а регулише Државна регулаторна комисија за електричну енергију – ДЕРК. Три су кључне улоге и обавезе НОС - а:

- управљање радом свих високонапонских пријеносних уређаја у Босни и Херцеговини напонског нивоа 110 кВ или више
- управљање балансираном тржиштем електричне енергије у БиХ
- утврђивање Индикативног плана развоја производње, те преглед, одобравање и непосредна ревизија дугорочног плана развоја преносне мреже.

НОС се финансира у складу са Методологијом за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије и Независног оператора система и помоћне услуге. НОС је непрофитна компанија која своје ексклузивно законом додијељене дјелатности обавља на цијелој територији БиХ, чиме се осигурава снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана БиХ, отварање тржишта електричне енергије у БиХ и његова интеграција у регионално тржиште, те регионалне активности у складу са међународном праксом и уредбама ЕУ (члан 1. Закона о НОС БиХ).

Сврха оснивања и дјелатност НОС - а те искључиво овлашћење дефинисани су чланом 2. Закона о НОС БиХ и то су:

- управљање системом преноса у циљу обезбјеђења поузданости,
- управљање средствима и уређајима у централном контролном центру,
- управљање балансираном тржиштем и обезбјеђење помоћних услуга, развој и примјена стандарда поузданости,
- развој и управљање правилима која регулишу употребу преносног система, развој и спровођење тржишних правила која се заснивају на одредбама везаним за системске и помоћне услуге у преносном систему као и друге активности у складу с овлашћењима из члана 7. Закона о НОС БиХ (тачке 1-13 Закона о НОС БиХ).

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

У складу са чланом 5.2. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, НОС има и додатне надлежности дефинисане од тачке а) до г). У складу са чланом 5.2 Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ утврђено је да ће НОС, између осталог:

а) управљати ограничењима преноса (НОС ће бити одговоран за идентификовање, управљање и ублажавање преоптерећености преносне мреже и координирање диспечирања генераторима са циљем ублажавања и управљања преоптерећењем), те

б) координирати свој рад са сусједним регулаторним подручјима (НОС ће развити механизме за координацију са сусједним регулационим подручјима и за омогућавање транзита, увоза и извоза електричне енергије).

Тијела НОС – а током 2024. године:

Управни одбор:

др сц. Ахмед Ахмић	предсједник
др сц. Борис Црнокић	члан
Младен Зиројевић	члан
Дубравко Брдар	члан до 28.11.2024. године
Жељко Слијепчевић	члан
Миро Клепић	члан
Рамиз Бечић	Члан.

Управа:

др Немања Пандуревић	генерални директор
др Мухамед Мујакић	извршни директор
мр Ана Марић	извршна директорица

Савјетодавно вијеће:

Илија Кожуљ	предсједавајући
мр Крсто Грујић	члан
Гордана Ћурић	чланица
мр Мирослав Стиповић	члан
др Александра Симић	чланица
Едхем Бичакчић	члан
др Неџад Бранковић	члан
мр Бојан Јокановић	члан
др Сеад Диздаревић	Члан.

На врху организационе шеме је Управни одбор који се састоји од 7 чланова. Потом слиједе три члана Управе: генерални директор и два извршна директора.

Финансијски извјештаји су исказани у службеној валути Босне и Херцеговине, конвертибилној марки (КМ), која је фиксно везана за Евро (1 EUR = 1,95583 КМ).

На дан 31. децембра 2024. године број запослених у НОС – у је 82 радника (на дан 31.12.2023. године 82 радника).

2. Основе за састављање и презентацију финансијских извјештаја

Изјава о усаглашености

Финансијски извјештаји НОС – а су припремљени у складу са законским оквиром финансијског извјештавања примјењивим у Федерацији Босне и Херцеговине.

Законски оквир финансијског извјештавања укључује Закон о рачуноводству и ревизији у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ“, број: 15/21) и прописе из области рачуноводства и ревизије који се примјењују у ФБиХ за финансијске извјештаје за која је завршила 31. децембра 2024. године, односно МРС и МСФИ који су преведени и објављени на званичној интернет страници Савеза рачуновођа, ревизора и финансијских радника ФБиХ.

Презентација финансијских извјештаја

Финансијски извјештаји су приказани у формату прописаном Правилником о контном оквиру и садржају конта за непрофитне организације („Службене новине Федерације БиХ“, број 81/21).

Рачуноводствени метод

Финансијски извјештаји НОС – а припремљени су према принципу историјских трошкова, осим за одређене финансијске инструменте који се мјере по фер вриједности на крају сваког извјештајног периода.

Валута извјештавања

Финансијски извјештаји су исказани у конвертибилним маркама (KM), осим уколико није другачије наведено. Конвертибилна марка представља званичну извјештајну валуту у Босни и Херцеговини.

Начело сталности пословања

Финансијски извјештаји су припремљени у складу са начелом сталности, који подразумијева да ће ентитет наставити пословати у догледној будућности.

Примјена нових и измјена постојећих стандарда, који су ступили на снагу

Сљедећи нови стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења које је издао Одбор за међународне рачуноводствене стандарде били су на снази за текући извјештајни период:

- Класификација обавеза као краткорочних или као дугорочних (измјене и допуне МРС 1);
- Дугорочне обавезе код споразума (измјене и допуне МРС 1);
- Обавезе по основу најма и повратног најма (измјене и допуне МСФИ 16);
- Аранжмани финансирања од стране добављача (измјене и допуне МРС 7 и МСФИ 7).

Усвајање споменутих стандарда, измјена постојећих стандарда и тумачења, није водило никаквим материјалним промјенама у финансијским извјештајима НОС – а.

Нови стандарди и измјене и допуне постојећих стандарда који су издати, а нису још у примјени

На дан одобравања ових финансијских извјештаја, слједећи Стандарди и измјене постојећих Стандарда, као и нова тумачења су били издати, али нису постали ефективни:

- Недостатак замјењивости (измјене и допуне МРС 21), од 01. јануара 2025. године;
- Измјене класификације и мјерења финансијских инструмената (измјене и допуне МСФИ 9 и МСФИ 7), од 01. јануара 2026. године;
- Годишња побољшања МСФИ рачуноводствених стандарда – Издање 11, од 01. јануара 2026. године;
- Уговори који се односе на електричну енергију овисну о природи (измјене и допуне МСФИ 9 и МСФИ 7); од 01. јануара 2026. године;
- МСФИ 18 – Презентација и објављивање у финансијским извјештајима, од 01. јануара 2027. године;
- МСФИ 19 – Подружнице без јавне одговорности: Објелодањивање, од 01. јануара 2027. године.

Руководство НОС – а је изабрало да не усвоји ове нове Стандарде и измјене постојећих Стандарда прије него они ступе на снагу. Руководство предвиђа да усвајање ових нових Стандарда и измјена постојећих Стандарда неће имати материјал утицај на финансијске извјештаје НОС – а у периоду иницијалне примјене.

3. Преглед значајних рачуноводствених политика

НОС има усвојене рачуноводствене политике. На 100. сједници Управног одбора одржаној 14. новембра 2014. године усвојене су нове рачуноводствене политике. Наглашавамо да је НОС током 2014. године имао значајне активности у вези са активирањем своје дјелатности, активирањем прекограничних транзита електричне енергије на преносној мрежи, тако да је Управа процијенила да постојеће признавање ванбилансне евиденције има други статус редовне дјелатности. Управни одбор Независног оператора система у Босни и Херцеговини на својој 106. сједници одржаној дана 26. јуна 2015. године усвојио је Правилник о измјенама и допунама Правилника о рачуноводственим политикама. Наведена измјена односи се на измјену евидентирања ИТС процеса и аукцијских процеса у билансној евиденције, умјесто у ванбилансној као раније и то почев са примјеном од 1. јануара 2015. године.

Прерачунавање стране валуте

Пословни догађаји који нису у конвертибилним маркама почетно се књиже прерачунавањем по важећем курсу на датум трансакције. Финансијска имовина и обавезе исказани у страним валутама поновно се прерачунавају на датум биланса стања примјеном званичног курса Централне банке Босне и Херцеговине. Добити и губити настали прерачунавањем укључују се у нето добит или губитак периода.

Средства и обавезе исказане у страниј валути на дан биланса стања прерачунати су у КМ по званичном курсу утврђеном за тај дан.

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

Званични курсеви примијењени за прерачун девизних позиција биланса стања у КМ су били следећи:

Валута	31.12.2024.	31.12.2023.
EUR	1,95583	1,95583

Признавање прихода

НОС се финансира из тарифе коју одобрава ДЕРК у складу са чланом 14. тачка 2. Закона о оснивању НОС БиХ. Приходи се признају када је вјероватно да ће економске користи притјецати у НОС и када је износ прихода могуће поуздано измјерити. Приходи од продаје признају се у нето износу.

Приходи се признају у обрачунском периоду у којем су обављене услуге, односно у којем је извршена продаја добара. Евидентирање прихода врши се на основу испостављених рачуна. У финансијским извјештајима приходи се признају на основу следећих елемената:

- добра или услуге су испоручени купцу,
- купац није оспорио фактуру, односно потраживање,
- износ прихода може се поуздано измјерити на основу фактуре или наплаћеног износа
- постоји поуздана вјероватноћа притицања користи.

Одгођени приходи

Донације у материјалним стварима и сталним средствима исказују се као одгођени приходи.

Признавање расхода

Расходи су смањење економске користи у току обрачунског периода у облику одлива средстава, смањења средстава или повећања обавеза. Оперативни расходи представљају расходе који проистичу из редовних активности, а неоперативни расходи су расходи који проистичу из других активности компаније.

Расходи се признају у обрачунском периоду у којем се признају са њима повезани приходи.

Признавање расхода у извјештају о приходима и расходима врши се на основу следећих критерија: трошкови се сучељавају са приходима, што значи да постоји директна веза између насталих трошкова и специфичних ставки прихода, расходи имају за посљедицу смањење средстава или повећање обавеза, што се може поуздано измјерити.

Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказани су по историјском трошку набаве, умањеним за акумулисану амортизацију и акумулиране губитке од умањења средстава. Амортизација дуготрајне материјалне имовине врши се кроз процијењени вијек употребе појединог средства примјеном линеарне методе. За отпис материјалних средстава примјењују се стопе које је утврдила Управа приликом набавке.

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

Процијењени корисни вијек трајања имовине приказан је како слиједи:

Назив	стопе %
Грађевине	од 2% до 5%
SCADA	12,5%
Остала опрема	од 10% до 50%
Транспортна средства	20%

Добици или губици настали отуђењем или расхоровањем одређеног средства утврђују се као разлика између прихода од продаје и књиговодственог износа тога средства и признају у корист, односно на терет трајних извора средстава. Трошкови замјене већих дијелова дуготрајне материјалне имовине НОС, који повећавају њен капацитет или значајно продужују корисни вијек употребе, капиталишу се. Трошкови одржавања, поправке или дјеломичне замјене терете изравно рачун трошка.

Нематеријална имовина

Нематеријална имовина се води по историјском трошку набаве, умањеном за акумулисану амортизацију и акумулисане губитке од умањења средстава. НОС процјењује да ли је вијек употребе нематеријалне имовине коначан или бесконачан те, уколико је коначан, процјењује се дужина вијека употребе. Процјену вијека употребе утврђује Управа НОС.

Уколико се процијени да нематеријална имовина има бесконачан вијек употребе, такву нематеријалну имовину потребно је годишње тестирати ради умањења вриједности. Насупрот томе, уколико нематеријална имовина има коначан вијек употребе, имовина се амортизује према процијењеном вијеку употребе, примјеном линеарне методе отписа. Процијењени корисни вијек трајања имовине је између 4 и 5 година.

Новац и новчани еквиваленти

Новац и новчани еквиваленти састоје се од готовине на рачунима у банкама и благајнама НОС - а.

Залихе

Залихе се исказују по трошку или нето продајној вриједности, зависно до тога шта је ниже. Трошак обухвата фактурну цијену и све зависне и индиректне трошкове повезане с довођењем залиха до њихове садашње локације и у садашње стање. Залихе ситног инвентара отписују се 100% приликом стављања у употребу.

Трајни извори

У пословним књигама НОС - а исказују се трајни извори као уписани државни капитал. У складу са чланом 6. Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини, НОС има непрофитни статус. Вишак прихода над расходима текуће године НОС књижи у складу са МРС/МСФИ и усвојеним рачуноводственим политикама. У случају вишка расхода над приходима, они се могу намирити из нераспоређеног вишка прихода претходног периода или кроз тарифу предстојећег периода.

Трошкови посуђивања

Трошкови посуђивања, који се могу да директно припишу стицању, изградњи или производњи квалификованих средстава, средстава за које је потребно знатан временски период да се доведу у стање које је погодно за намјеравану употребу или продају, укључују се у трошак тих средстава до момента када су средства суштински спремна за њихову намјеравану употребу или продају. Приходи од улагања зарађени привременим улагањем намјенских кредитних средстава током њиховог трошења за квалификовано средство одузимају се од трошкова позајмљивања који се могу капитализовати. Сви други трошкови посуђивања признају се у нето добит или губитак периода у којем су настали.

Финансијски инструменти – почетно признавање и накнадно мјерење

Финансијски инструмент је сваки уговор на основу којег настаје финансијска имовина једног субјекта и финансијска обавеза или власнички инструмент другог субјекта.

а) Финансијска имовина

Почетно признавање и мјерење

Финансијска имовина се класификује, по почетном признавању, као накнадно мјерена по амортизованом трошку, фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит или фер вриједност кроз добит или губитак. Класификација финансијске имовине при почетном признавању зависи од уговорених карактеристика новчаних токова финансијске имовине и пословног модела субјекта за управљање финансијском имовином. Уз изузетак потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за које је правно лице примјенило практична рјешења, правно лице иницијално мјери финансијску имовину по фер вриједности увећано за, у случају да не приказује финансијску имовину по фер вриједности кроз биланс успеха, трансакцијске трошкове. Потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за која је правно лице примјенило практично рјешење се мјере по њиховој трансакцијској цијени, како је дефинисано у МСФИ 15. Да би финансијска имовина била квалификована и мјерена по амортизованом трошку или фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, треба бити испуњен услов да уговорним условима финансијске имовине настају на одређени датум новчани токови који су само плаћања главнице и камате на главницу. Пословни модел правног лица за управљање финансијском имовином се односи на начин на који правно лице управља својом финансијском имовином како би генерисало новчане токове. Пословни модел одређује да ли ће се новчани токови остварити наплатом уговорених новчаних токова, продајом финансијске имовине или обоје. Куповине и продаје финансијске имовине које захтјевају испоруку имовине у временском оквиру утврђеном прописом или конвенцијом на тржишту (регуларна трговина) се признају на датум трговања, тј. на датум када се правно лице обавезало да купи или прода имовину.

Накнадно мјерење

За потребе накнадног мјерења, финансијска имовина се класификује у четири групе:

- Финансијска имовина по амортизованом трошку (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са кумулативним износима добитака и губитака који се по престанку признавања преносе у добит или губитак (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са износима добити и губитака који се касније не преносе у добит или губитак (инструменти капитала);

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

- Финансијска имовина по фер вриједности кроз добит или губитак.

Престанак признавања

Финансијска имовина се престаје признавати када и само када:

- истјечу уговорна права на новчане токове од финансијске имовине; или
- правно лице је пренијело своја права на примање новчаних токова од финансијске имовине, или је преузело обавезу плаћања примљених новчаних токова у потпуности без суштинског кашњења трећој страни; као и а) правно лице је пренијело суштински све ризике и користи од власништва, или б) правно лице нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али је пренијело контролу над финансијском имовином.

Када правно лице преноси уговорна права на примање новчаних токова од финансијске имовине или је ушло у споразум о преносу, дужно је процијенити обим до којег задржава ризике и користи од власништва над финансијском имовином. Када нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али такође није пренио контролу над имовином, правно лице наставља да признаје финансијску имовину у износу свог наставка судјеловања у финансијској имовини. У том случају, правно лице такође признаје повезану обавезу.

Умањење вриједности финансијске имовине

Правно лице признаје резервације за умањење вриједности за очекиване кредитне губитке од финансијске имовине за све дужничке инструменте осим оних по фер вриједности кроз добит или губитак. Очекивани кредитни губици представљају разлику између уговорених новчаних токова који се дугују правном лицу у складу са уговором и свих новчаних токова које правно лице очекује примити, дисконтирано по изворној ефективној каматној стопи или ефективној каматној стопи усклађеној за кредитни ризик за купљену или издану финансијску имовину умањењу за кредитне губитке. Очекивани новчани токови требају да укључују новчане токове од продаје осигурања плаћања или других кредитних побољшања која су саставни дио уговорних услова. Очекивани кредитни губици се признају у двије фазе. На сваки извјештајни датум правно лице је дужно мјерити резервације за умањење вриједности за финансијски инструмент у износу који је једнак трајању очекиваних кредитних губитака ако се кредитни ризик за тај финансијски инструмент значајно повећао од почетног признавања. Ако се на извјештајни датум кредитни ризик на финансијски инструмент није значајно повећао од почетног признавања, правно лице је дужно мјерити исправак губитка за тај финансијски инструмент у износу једнаком 12-мјесечним очекиваним кредитним губицима.

За потраживања од купаца и уговорну имовину, правно лице примјењује поједностављени приступ приликом рачунања очекиваних кредитних губитака. У складу са тим, правно лице не прати промјене у кредитном ризику, него умјесто тога признаје исправак губитка у износу једнаком очекиваним кредитним губицима одређеног вијека трајања, на сваки извјештајни датум.

b) Финансијске обавезе

Почетно признавање и мјерење

Финансијске обавезе су квалификоване, приликом почетног признавања, као финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак, позајмице и кредити, обавезе према добављачима и остале обавезе. Све финансијске обавезе се почетно признају по фер вриједности и, у случају

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

позајмица и кредита, обавеза према добављачима и осталих обавеза, нето од директно повезаних трансакционих трошкова.

Финансијске обавезе правног лица укључују обавезе према добављачима и остале обавезе, позајмице и кредите укључујући банковна прекорачења.

Накнадно мјерење

Мјерење финансијских обавеза зависи од њихове класификације, као што је испод описано:

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак укључују финансијске обавезе намијењене за трговање и финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак. Финансијске обавезе су класифициране као намијењене за трговање ако су настале са циљем откупа у блиској будућности. Добици или губици на обавезама намијењеним за трговање се признају у извјештају о добити или губитку.

Финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак су одређене на датум почетног признавања и само уколико су критеријуми из МСФИ 9 задовољени.

Позајмице и кредити

- Након почетног признавања, каматоносне позајмице и кредити се накнадно мјере по амортизованом трошку користећи метод ефективне каматне стопе. Добици или губици се признају у добит или губитак када се обавезе престају признавати и кроз процес амортизације.

Престанак признавања

Финансијска обавеза се престаје признавати када и само када је подмирена, тј. када је обавеза одређена уговором одбачена или поништена или истиче. Замјена између постојећег зајмопримца и зајмодавца дужничког инструмента са суштински различитим условима треба да се обрачунава као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Слично томе, суштинска модификација услова постојеће финансијске обавезе или њеног дијела треба да се обрачунава као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Разлика између књиговодствених износа се признаје у рачуну добити или губитка.

4. Кључне рачуноводствене процјене и претпоставке

Код примјене рачуноводствених политика, описаних у Напомени 3, Управа доноси одлуке, те даје процјене и претпоставке које утичу на износе имовине и обавеза, који се не могу извести из осталих извора. Процјене и претпоставке заснивају се на пријашњем и осталим релевантним факторима. Стварни износи могу да се разликују од процијењених. Процјене и претпоставке се стално преиспитују. Измјене књиговодствених процјена признају се у периоду измјене уколико се односе само на тај период, или у периоду измјене и будућим периодима уколико измјена утиче на текући и будуће периоде.

Кључни извори процјене неизвјесности

Сљедеће су кључне претпоставке које се односе на будућност и остали кључни извори процјене неизвјесности на датум биланса стања, који имају значајан ризик узроковања материјалног усклађивања књиговодствене вриједности средстава и обавеза у наредној финансијској години.

➤ Корисни вијек некретнина, постројења и опреме

НОС процјењује преостали корисни вијек некретнина, постројења и опреме на крају сваке пословне године. Процјена корисног вијека некретнина, постројења и опреме је заснована на историјском искуству са сличним средствима, као и предвиђеним технолошким напретком и промјенама економских и индустријских фактора.

Уколико се садашња процјена разликује од претходних процјена, промјене у пословним књигама НОС се евидентирају у складу с MPC 8 „Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке“. Ове процјене могу да имају материјално значајан ефекат на књиговодствену вриједност некретнина, постројења и опреме као и на износ амортизације текућег обрачунског периода.

➤ Умањење вриједности имовине

На дан биланса стања НОС врши преглед књиговодствене вриједности материјалне и нематеријалне имовине и процјењује да ли постоје индикације за умањење вриједности неког средства. Приликом процјењивања умањења вриједности средства која готовинске токове не генеришу независно додјељују се одговарајућој јединици која генерише новац. Накнадне промјене у додјељивању јединици која генерише новац или у времену новчаних токова могу да утичати на књиговодствену вриједност односне имовине.

➤ Исправка вриједности потраживања

Исправка вриједности сумњивих и спорних потраживања се врши на основу процијењених губитака услед немогућности купаца да испуне своје обавезе. Процјена руководства је заснована на старосној анализи потраживања од купаца, историјским отписима, кредитној способности купаца и промјенама у постојећим увјетима продаје. Ово укључује и претпоставке о будућем понашању купаца и очекиваној будућој наплати. Промјене у условима пословања, дјелатности или околности везани за одређене купце могу да имају за посљедицу корекцију исправке вриједности потраживања објелодањене у приложеним финансијским извјештајима.

➤ Резервисања

Генерално, резервисања су у значајној мјери подложна процјенама. НОС процјењује вјероватноћу да се нежељени случајеви могу да догоде као резултат прошлих догађаја, и уколико је вјероватноћа већа од 50%, НОС врши резервисање износа који је потребан да се измири обавеза. Иако НОС поштује начело опрезности приликом процјене, с обзиром на то да постоји велика доза неизвјесности, у одређеним случајевима стварни резултати могу да одступају од ових процјена.

➤ Правична (фер вриједност)

Пословна политика НОС јесте да објелодани информације о правичној вриједности активе и пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности. У Босни и Херцеговини не постоји довољно тржишног искуства, као ни стабилности и ликвидности код куповине и продаје потраживања и остале финансијске активе и пасиве, пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вриједност није могуће поуздано утврдити у одсуству активног тржишта. Менаџмент НОС – а рши процјену ризика и у случајевима када се оцијени да вриједност по којој се имовина води у пословним књигама неће бити реализована, врши исправку вриједности. По мишљењу менаџмента НОС - а износи у овим финансијским извјештајима одражавају вриједност која је, у датим околностима, највјеродостојнија и најкориснија за потребе извјештавања.

5. Приходи од властите дјелатности

Приходи од властите дјелатности	2024. у КМ	2023. у КМ
Приходи по основу тарифе за системску услугу	52.485.287	50.163.442
Приходи по основу негативног дебаланса	59.399.677	37.673.304
Приходи по основу енергије за компензацију нежељених одступања од договореног програма размјене	6.932.396	9.866.752
Приходи по основу тарифе са преносне мреже	11.952.916	9.215.009
Приходи по основу ангажиране енергије секундарне регулације	4.447.245	8.601.209
Приходи по основу нереализираног капацитета секундарне регулације	799.112	698.238
Приходи по основу нереализираног капацитета терцијарне регулације	390.498	272.358
Приходи по основу позитивног дебаланса	945.940	601.479
Приходи по основу ангажиране енергије терцијарне регулације	572.762	501.120
Приходи по основу ангажиране примарне регулације	451.142	702.092
Приходи по основу тарифе за рад – инјектирање енергије у преносну мрежу	1.151.718	1.064.040
Приходи по основу обрачунатих пенала	105.380	210.521
Укупно приходи од властите дјелатности:	139.634.073	119.569.564

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је донијела Одлуку о тарифама за системску и помоћне услуге број: 04-28-5-336-29/23 од 20. децембра 2023. године, којом се одређује тарифа за системску услугу за 2024. годину у износу од 0,4789 фенинга/kWh.

Средства прикупљена по основу тарифе за системску услугу користе се искључиво за тржишну набавку резерве за одржавање фреквенције, резерве за аутоматску обнову фреквенције, резерве за ручну обнову фреквенције, замјенске резерве, те тржишну и регулисану набавку електричне енергије за покривање губитака у преносном систему, као и остале трошкове који се односе на системску услугу.

Приходи по основу енергије за компензацију нежељених одступања од договорених програма размјене ФСКАР се односе на финансијско поравнање компензација примјеном ФСКАР методологије (Financial Settlement K-factor ACE ramping). То је енергија која настаје као посљедица тога да укупни планирани програм размјене за једно регулационо подручје за дефинисани период поравнања (1сат или 15 минута) увијек одступа од укупног остварења по прекограничним далеководима.

6. Остали приходи

Остали приходи	2024. у КМ	2023. у КМ
Приход од донације	209.131	300.875
Приходи по основу учешћа у распоdjели добити	29.703	191.937
Добити од продаје некретнина, постројења и опреме	-	91.346
Остали приходи	17.756	22.316
Укупно остали приходи:	256.590	606.474

7. Трошкови помоћних услуга

Трошкови помоћних услуга	2024. у КМ	2023. у КМ
Трошкови енергија за компензације нежељених одступања од дог. програма размјене	19.511.457	11.597.483
Помоћне услуге – капацитет секундарне регулације	6.842.944	7.995.839
Помоћне услуге – позитивни дебаланс	13.127.339	12.616.704
Помоћне услуге – енергија секундарне регулације	7.103.823	7.708.064
Помоћне услуге – капацитет терцијарне регулације	7.444.246	8.248.057
Помоћне услуге – енергија терцијарне регулације	12.919.432	3.271.881
Помоћне услуге – активације ПТРЕ	1.192.088	5.476
Помоћне услуге – енергија за покривања губитака	60.959.383	39.961.870
Помоћне услуге – ангажирана енергија и капацитета ФЦП	1.437.380	1.667.530
Укупно трошкови помоћних услуга:	130.538.092	93.072.904

Помоћне услуге су услуге које НОС набавља од пружаоца помоћних услуга у сврху пружања системских услуга, односно у сврху очувања сигурног и поузданог рада електроенергетског система БиХ, те континуираног и квалитетног снабдијевања потрошача.

8. Трошкови материјала и енергије

Трошкови материјала и енергије	2024. у КМ	2023. у КМ
Трошкови енергије, горива и гаса	102.453	94.178
Канцеларијски и остали материјал	20.185	18.398
Материјал за одржавање	34.920	19.854
Отпис ситног инвентара и аутогума	6.070	11.110
Остали трошкови	2.766	3.512
Укупно трошкови материјала и енергије:	166.394	147.052

9. Трошкови осталих услуга

Трошкови осталих услуга	2024. у КМ	2023. у КМ
Услуге одржавања	593.715	610.963
Услуге анализе сигурности процеса операт. планирања сигурног рада преносног система	363.785	305.109
Услуга OPC-STA ENTSO-E	159.309	175.108
Услуге обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	131.381	122.090
Интелектуалне услуге	92.373	65.938
Трошкови осталих услуга	90.082	63.734
Услуге физичког осигурања	80.836	58.586
Услуге кориштења верификацијске платформе	65.199	64.617
Услуге аудита сигурносне документације	17.750	41.887
Услуге кориштења сервиса за ПЦН мрежу	137.587	126.407
Укупно трошкови осталих услуга:	1.732.017	1.634.439

10. Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода

Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	2024. у КМ	2023. у КМ
Бруто плате запослених	4.345.051	3.822.423
Регрес	266.868	241.418
Остале накнаде и награде запослених	187.513	131.270
Топли оброк	230.787	196.290
Разне помоћи запосленим	320.694	265.757
Накнада за превоз	84.437	61.470
Јубиларне награде	17.843	5.338
Накнаде по основу чланства у комисијама	6.954	13.533
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	167.833	169.101
Отпремине за одлазак у пензију	17.728	19.643
Уговори о дјелу	39.560	14.317
Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода:	5.685.268	4.940.560

11. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације	2024. у КМ	2023. у КМ
Амортизације материјалне имовине (веза Напомена 16)	1.470.711	1.635.182
Амортизација имовине са правом коришћења (веза Напомена 19)	76.290	31.787
Амортизације нематеријалне имовине (веза Напомена 17)	140.197	77.679
Укупно трошкови амортизације:	1.687.198	1.744.648

12. Трошкови резервисања

Трошкови резервисања у 2024. години у износу од 321.750 КМ (у 2023. години у износу од 0 КМ) се односе на потенцијални поврат средстава Европској комисији по основу учешћа НОС - а у међународним пројектима CROSSBOW, TRINITY и FARCROSS. С обзиром да су укупни ревидирани износи грантова мањи од коначних износа које је НОС пријавио кроз извјештајне периоде, на основу Извјештаја ревизора и у складу са Споразумом о гранту, Европска комисија може да тражи поврат средстава од НОС – а.

13. Остали трошкови

Остали трошкови	2024. у КМ	2023. у КМ
Чланарина ENTSO-e	1.140.699	1.044.671
Банкарске провизије	71.630	102.096
Регулаторна накнада за рад НОС-а	98.000	90.000
ПТТ трошкови	41.287	39.714
Трошкови репрезентације	79.778	79.473
Остали трошкови	58.736	21.066
Порези, накнаде, таксе	35.423	33.385
Расходи из ранијих година	28.296	15.313
Путни трошкови	169.107	172.454
Трошкови осигурања	42.506	37.986
Трошкови лиценци	13.496	13.259
Трошкови осталих чланарина	11.990	12.089
Укупно остали трошкови:	1.790.948	1.661.506

14. Финансијски приходи

Финансијски приходи у 2024. години у износу од 339.959 КМ (у 2023. години у износу од 171.181 КМ) се највећим дијелом односе на приходе од камата по депозитима.

15. Финансијски расходи

Финансијски расходи	2024. у КМ	2023. у КМ
Кamate по основу кредита	425.739	299.904
Затезне камате	2	218
Укупно финансијски расходи:	425.741	300.122

16. Некретнине, постројења и опрема

Опис	Земљиште	Зграда	SCADA	Трансп.с редства	Остала опрема	Инвестиц ије у току	Укупно
НАБАВНА ВРИЈЕДНОСТ							
Стање на дан 01. јануара 2023. године	88.306	7.371.681	5.944.846	232.299	4.567.833	-	18.204.965
Набавке	-	-	-	-	-	21.149	21.149
Стављање средстава у употребу	-	-	-	-	21.149	(21.149)	-
Расходовање	-	-	-	(182.324)	(18.993)	-	(201.317)
Стање на дан 01. јануара 2024. године	88.306	7.371.681	5.944.846	49.975	4.569.989	-	18.024.797
Набавке	-	-	-	-	-	1.732.961	1.732.961
Стављање средстава у употребу	-	-	-	-	1.732.961	(1.732.961)	-
Расходовање	-	-	-	-	(135.660)	-	(135.660)
Стање на дан 31. децембра 2024. године	88.306	7.371.681	5.944.846	49.975	6.167.290	-	19.622.098
ИСПРАВКА ВРИЈЕДНОСТИ							
Стање на дан 01. јануара 2023. године	-	1.186.830	803.811	232.299	3.051.362	-	5.274.302
Амортизација	-	259.690	743.105	-	632.386	-	1.635.181
Расходовање	-	-	-	(182.324)	(18.878)	-	(201.202)
Стање на дан 01. јануара 2024. године	-	1.446.520	1.546.916	49.975	3.664.870	-	6.708.281
Амортизација	-	259.690	743.106	-	467.916	-	1.470.712
Расходовање	-	-	-	-	(135.660)	-	(135.660)
Стање на дан 31. децембра 2024. године	-	1.706.210	2.290.022	49.975	3.997.126	-	8.043.333

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини!“

Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

Опис	Земљиште	Зграда	SCADA	Трансп.с редства	Остала опрема	Инвестиц ије у току	Укупно
САДАШЊА ВРИЈЕДНОСТ							
Садашња вриједност на дан 31.12.2023. године	88.306	5.925.161	4.397.930	-	905.119	-	11.316.516
Садашња вриједност на дан 31.12.2024. године	88.306	5.665.471	3.654.824	-	2.170.164	-	11.578.765

Дуговања по основу дугорочних кредита код банке (веза Напомена 24) су покривена инструментима осигурања, како сlijеди :

- Пословни простор Резервног центра Пале у корист заложног повјериоца Raiffeisen Bank д.д. БиХ, као осигурање отплате кредита по уговору 05053/2017.

- Земљиште и пословни објект, сједиште НОС - а на локацији Азићи у корист заложног повјериоца Raiffeisen Bank д.д. БиХ, као осигурање отплате кредита по уговору 0536/2023.

17. Нематеријална имовина

Опис	Патенти и лиценце	Софтвери	Инвестиције у току	Укупно
НАБАВНА ВРИЈЕДНОСТ				
Стање 01. јануара 2023. године	189.939	1.523.578	-	1.713.517
Набавке	-	-	66.785	66.785
Стављање средстава у употребу	-	66.785	(66.785)	-
Стање на дан 31. децембра 2023. / 01. јануара 2024. године	189.939	1.590.363	-	1.780.302
Набавке	-	-	791.828	791.828
Стављање средстава у употребу	33.928	757.900	(791.828)	-
Отпис	(32.677)	(88.045)	-	(120.722)
Стање на дан 31. Децембра 2024. године	191.190	2.260.218	-	2.451.408
ИСПРАВКА ВРИЈЕДНОСТИ				
Стање 01. јануара 2023. године	189.939	1.315.861	-	1.505.780
Амортизација	-	77.678	-	77.678
Стање на дан 31. децембра 2023. / 01. јануара 2024. године	189.939	1.393.539	-	1.583.478
Амортизација	4.712	135.485	-	140.197
Отпис	(32.677)	(88.045)	-	(120.722)
Стање на дан 31. Децембра 2024. године	161.974	1.440.979	-	1.602.953

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини!“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

Опис	Патенти и лиценце	Софтвери	Инвестиције у току	Укупно
САДАШЊА ВРИЈЕДНОСТ				
Садашња вриједност на дан 31.12.2023. године	-	196.824	-	196.824
Садашња вриједност на дан 31.12.2024. године	29.216	819.239	-	848.455

18. Дугорочни финансијски пласмани

Дугорочни финансијски пласмани	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Coordinated Auction Office in South East Europe (SEE CAO)	78.233	78.233
Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд	67.996	67.996
Укупно дугорочни финансијски пласмани:	146.229	146.229

На основу Споразума о оснивању Пројектне компаније као друштва са ограниченом одговорношћу одговорне за оснивање Уреда за координирану аукцију у југоисточној Европи закљученог 13. јуна 2012. године, основана је компанија PTC за SEE CAO LLC, са сједиштем у Подгорици, Црна Гора. Пуни назив компаније је Limited Liability Project Team Company in charge of establishing a coordinated auction office in South East Europe. У 2014. години постојећа компанија је пререгистрована у нову под називом Coordinated auction office in South East Europe LLC (у даљем тексту скраћени назив: "SEE CAO") и њен је правни слџедбеник, те преузима сва њена права и обавезе. Капитал формиране компаније износио је 140.001 EUR. Дана 14. јануара 2015. године према Одлуци, број 5-0635601/006, повећан је капитал за износ од 140.000 EUR, те нови капитал након измјене износи 280.001 EUR. Надаље, дана 21. септембра 2016. године према Одлуци, број 5-635601/007, повећан је капитал за износ од 40.000 EUR и то приступањем у власништво још једног суоснивача из Македоније, а истовремено су иступила два сувласника из Словеније и Румуније, те нови капитал након измјена износи укупно 320.001 EUR.

Такође, НОС је у 2015. години извршио уплату дијела оснивачког улога у Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд (SCC д.о.о.) у износу од 67.996 КМ (34.766 EUR) у складу са потписаним споразумом о пословно-техничкој сарадњи. Споразум је потписан између НОС - а, ЈП ЕЛЕКТРОМРЕЖЕ СРБИЈЕ и ЦРНОГОРСКОГ ЕЛЕКТРОПРЕНОСНОГ СИСТЕМА АД као оснивача и основаног Друштва којим се одређује да поменуто Друштво пружа услугу провјере тачности и корекцију мрежних модела преносног система, анализу сигурности, спајање са мрежним моделима осталих оператера преносних система у интерконекцији Континентална Европа и формирање обједињеног мрежног модела за интерконекцију Континентална Европа. Уговором о оснивању, број 1554/2015 од 21. априла 2015. године, дефинисано је да НОС као један од оснивача има 33,33 % учешћа у капиталу основаног Друштва.

19. Имовина са правом коришћења

Имовина са правом коришћења	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Путнички аутомобили набављени путем финансијског лизинга	381.449	381.449
Исправка вриједности имовине са правом коришћења	(108.077)	(31.787)
Укупно имовина са правом кориштења:	273.372	349.662

20. Готовина и готовински еквиваленти

Готовина и готовински еквиваленти	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Рачун у домаћој валути	27.549.439	49.912.776
Рачун у страном валути	10.463.971	3.157.698
Бизнис картица	2.902	5.949
Благајна	191	1.102
Укупно готовина и готовински еквиваленти:	38.016.503	53.077.525

21. Потраживања од купаца

Потраживања од купаца	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Купци у земљи	32.360.070	10.151.468
Купци у иностранству	8.101.452	8.202.790
Сумњива и спорна потраживања од купаца	6.609.170	6.609.170
Умањење вриједности сумњивих и спорних потраживања	(6.609.170)	(6.609.170)
Укупно потраживања од купаца:	40.461.522	18.354.258

Сумњива и спорна потраживања од купаца у износу од 6.609.170 КМ односе се на потраживања према Алуминију д.д. Мостар које је преузето од АЛ Траде д.о.о у износу од 3.617.289 КМ и потраживања према ЛЕ Традинг у износу од 2.991.882 КМ.

22. Потраживања за порез на додату вриједност

Потраживања за порез на додату вриједност на дан 31. децембра 2024. године у износу од 2.711.657 КМ (на дан 31. децембра 2023. године у износу од 1.268.286 КМ) се односе на ПДВ по фактурама из 2024. годину, али право кориштења ПДВ као одбитног ће се стећи у 2025. години.

23. Трајни извори средстава

Трајни извори средстава НОС - а исказују се као уписани државни капитал. На основу члана 11. Закона о НОС БиХ („Службени гласник БиХ“, број: 35/04) власници НОС – а су: Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска. Власници ће користити своја власничка права путем Управног одбора.

Трајни извори средстава	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Трајни улог	1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода над расходима ранијих година	55.013.458	38.167.470
Нераспоређени вишак прихода/(расхода) текуће године	(2.116.787)	16.845.988
Укупно трајни извори средстава:	54.545.949	56.662.736

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини!“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

Управни одбор НОС - а је дана 22. фебруара 2024. године донио Одлуку о распојели вишка прихода над расходима оствареног у 2023. години у износу од 16.845.988 КМ. Наведени вишак се састоји од вишка прихода над расходима у износу од 16.217.609 КМ настао из тарифе за системску и помоћне услуге и вишка прихода над расходима у износу од 628.379 КМ настао из тарифе за рад НОС - а.

24. Обавезе за дугорочне кредите

Обавезе за дугорочне кредите	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Raiffeisen Bank д.д. БиХ број: 05053/2017	759.838	1.048.952
Raiffeisen Bank д.д. БиХ број: 04625/2021	125.083	204.083
Raiffeisen Bank д.д. БиХ број: 05369/2023	8.021.918	9.600.000
Укупно:	8.906.839	10.853.035
<i>Мање: Текуће доспијеће дугорочних кредита</i>	<i>(1.954.544)</i>	<i>(1.946.196)</i>
Укупно обавезе за дугорочне кредите	6.952.295	8.906.839

Током 2017. и 2021. године НОС је потписао два Уговора о дугорочним кредитима са Raiffeisen Bank д.д. БиХ за потребе финансирања куповине пословних зграда, набавку информатичке опреме, те набавку основних средстава. Кредити су одобрени на периоде од 60 до 120 мјесеци. Средства осигурања уредног поврата кредита су некретнине НОС — а (веза Напомена 16).

Дана 27. јуна 2023. године НОС је потписао Уговор о дугорочном кредиту са Raiffeisen Bank д.д. БиХ у износу од 9.600.000 КМ за затварање обавеза према EBRD - у по кредиту број: 47324 у износу од 7.415.138 КМ и финансирање нових инвестиција (опрема и софтвер) у износу од 2.184.862 КМ.

25. Остале дугорочне финансијске обавезе

Остале дугорочне финансијске обавезе	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15118 (главница+камата)	70.313	89.934
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15119 (главница+камата)	46.589	59.591
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15120 (главница+камата)	46.589	59.591
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15121 (главница+камата)	46.589	59.591
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15122 (главница+камата)	46.589	59.591
Остале дугорочне финансијске обавезе	1.829	1.709
Укупно:	258.498	330.007
<i>Мање: Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза</i>	<i>(72.952)</i>	<i>(73.179)</i>
Укупно остале дугорочне финансијске обавезе:	185.546	256.828

Остале дугорочне финансијске обавезе на дан 31. децембра 2024. године у износу од 258.498 КМ (на дан 31. децембра 2023. године у износу од 330.007 КМ) највећим дијелом се односе на закључене Уговоре о финансијском лизингу за куповину аутомобила са Porsche Leasing д.о.о. Сарајево.

26. Одложени приход

Одложени приход	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Одложени приход по основу гранта EBRD – SCADA	324.925	392.622
Одложени приход по основу новчаних донација – CROSSBOW	49.490	123.725
Одложени приход по основу гранта EBRD – пословна зграда	193.080	199.786
Одложени приход по основу донација – FARCROSS	-	77.876
Одложени приход по основу донације UNDP – Интерактивно соларни атлас	302.506	-
Укупно:	870.001	794.009
<i>Мање: Текуће доспијеће одложених прихода</i>	<i>(244.491)</i>	<i>(168.637)</i>
Укупно одложени приходи:	625.510	625.372

27. Обавезе према добављачима

Обавезе према добављачима	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Обавезе према добављачима у земљи	3.386.626	6.446.180
Обавезе према добављачима у иностранству	89.561	846.621
Остали разграничени расходи-добављачи	8.518.786	3.230.622
Остали разграничени расходи-добављачи помоћне услуге	14.843.567	4.457.062
Укупно обавезе према добављачима:	26.838.540	14.980.485

28. Обавезе за порез на додату вриједност

Обавезе за порез на додату вриједност на дан 31. децембра 2024. године у износу од 1.931.525 КМ (на дан 31. децембра 2023. године 568.286 КМ) се највећим дијелом односе на обавезе за уплату по ПДВ пријави за 12/2024 у износу од 1.920.388 КМ.

29. Остале обавезе

Остале обавезе	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Обавезе према запосленим	348.071	487.337
Текуће доспијеће одложеног прихода (веза Напомена 26)	244.491	168.637
Обавезе за порезе и доприносе	225.720	238.010
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	9.885	11.685
Накнаде по уговорима	1.000	1.500
Обрачунати, а неплаћени расходи	14.219	13.065

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини!“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

Остале обавезе	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Остале обавезе	8.448	1.849
Укупно остале обавезе:	851.834	922.083

30. Трансакције са повезаним правним лицима

У свом редовном пословању НОС остварује пословне трансакције са повезаним лицима. НОС пружа услуге повезаним правним лицима и истовремено је корисник њихових услуга. Односи између НОС – а и његових повезаних правних лица регулисани су на уговорној основи и по тржишним увјетима.

Трансакције са повезаним правним лицима приказане су у сљедећој табели:

Извјештај о финансијском положају:

	31.12.2024. у КМ	31.12.2023. у КМ
Краткорочна потраживања		
Потраживања од купаца – SEE CAO	1.343.899	2.972.268
Укупно:	1.343.899	2.972.268
Краткорочне обавезе		
Обавезе према: Центар за координацију сигурности	60.631	30.315
Обавезе према: SEE CAO	10.950	10.174
Укупно:	71.581	40.489
Нето имовина (потраживања-обавезе):	1.272.318	2.931.779

Извјештај о приходима и расходима:

	2024. у КМ	2023. у КМ
Приходи		
Центар за координацију сигурности – приходи по основу учешћа у расподјели добити	29.703	191.937
Укупно:	29.703	191.937
Расходи		
Центар за координацију сигурности трошкови анализе сигурности процеса оп. планирања сигурног рада преносног система	363.784	305.110
SEE CAO Подгорица – трошкови обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	131.381	122.090
Укупно:	495.165	427.200
Нето резултат (приходи-расходи):	(465.462)	(235.263)

31. Управљање финансијским ризицима

Циљеви управљања финансијским ризицима

Управљање финансијским ризицима је усмјерено на минимизирање потенцијалих негативних ефеката на финансијске перформансе НОС – а у условима непредвидивости кретања на финансијским тржиштима.

НОС не користи финансијске инструменте заштите од ефеката финансијских ризика на пословање с обзиром на то да такви инструменти нису у широј употреби, нити постоји организовано тржиште ових инструмената у Босни и Херцеговини.

Тржишни ризик

Тржишни ризик се односи на ризик да одређене промјене тржишних цијена, као што су промјене курсева страних валута и промјена каматних стопа, могу утицати на висину прихода или вриједност његових финансијских инструмената. Задатак управљања тржишним ризицима јесте да се управља и контролише изложеност тржишним ризицима у оквиру прихватљивих показатеља, уз оптимизацију приноса НОС - а.

Девизни ризик

Изложеност девизном ризику првенствено се односи на потраживања, готовину и готовинске еквиваленте, краткорочне финансијске обавезе и обавезе из пословања деноминиране у иностраној валути.

Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик да дужници неће бити у могућности да дуговања према НОС - у измире у потпуности и на вријеме, што би могло да доведе до финансијског губитка НОС - а. Кредитни ризик обухвата дугорочне финансијске пласмане, краткорочне финансијске пласмане и потраживања.

Ризик ликвидности

Ризик ликвидности се дефинише као опасност од неусклађености доспијећа средстава и обавеза по изворима, што за последицу може да има тешкоће с ликвидношћу.

32. Усаглашавање потраживања и обавеза

У поступку усаглашавања са пословним партнерима на дан 31. децембра 2024. године нису утврђена материјално значајна неусаглашена потраживања и обавеза.

33. Судски спорови

На дан 31. децембра 2024. године има један активан судски спор у којем се НОС јавља као тужитељ у стечајном поступку против стечајног дужника ЛЕ ТРАДИНГ БХ д.о.о. Бања Лука. Судски спор против Алуминија д.д. Мостар је тренутно у процесу финансијске консолидације који траје до 31. децембра 2027. године.

Такође, на дан 31. децембра 2024. године активан је један судски спор, по основу радног права, у којем се НОС јавља као тужена страна. С обзиром на неизвјесност исхода, НОС није извршио резервисање средстава по основу судског поступка. Процјена Менаџмента НОС – а је да, у случају

„Независни оператор система у Босни и Херцеговини!”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2024. године

негативног исхода по НОС, утицај на финансијске извјештаје НОС – а неће бити материјално значајан.

34. Порески ризици

Босна и Херцеговина тренутно има више закона који регулирају разне порезе које су увели надлежни органи. Порези који се плаћају укључују порез на додатну вриједност, порез на добит и порезе на плаће (обавезне порезе), заједно са другим порезима. Поред тога, закони којима се регулирају ови порези нису били примјењивани дуже вријеме за разлику од развијенијих тржишних привреда, док су прописи којим се врши имплементација ових закона често нејасни или не постоје. Сходно томе, у погледу питања везаних за пореске законе ограничен је број случајева који се могу користити као примјер. Често постоје разлике у мишљењу међу државним министарствима и организацијама везано за правну интерпретацију законских одредби, што може довести до неизвјесности и сукоба интереса. Пореске пријаве су, заједно са другим областима законског регулирања (напримјер питања царина и девизне контроле), предмет прегледа и контрола од више овлашћених органа којима је законом омогућено прописивање јако строгих казни и затезних камата.

Како пореске власти тумаче пореске законе, у односу на трансакције и активности НОС - а, могу се разликовати од тумачења руководства. Као резултат изнијетог, трансакције могу оспорити пореске власти и НОС - у може бити одређен додатни износ пореза, казни и камата. Ове чињенице утјечу да порески ризик у Босни и Херцеговини буде значајнији од оног у земљама са развијенијим пореским системом.

У јуну 2024. године НОС је био предмет контроле од стране Управе за индиректно опорезивање БиХ, контролисани период 01. новембра 2021 – 30. априла 2024. године. Током контроле нису утврђене додатне обавезе.

35. Догађаји након датума билансирања

До дана објављивања ових финансијских извјештаја, нису настали догађаји након датума биланса стања који би захтијевали корекцију или додатна објелодањивања у приложеним финансијским извјештајима, како се то захтијева одредбама Међународног рачуноводственог стандарда 10 „Догађаји након извјештајног раздобља”.

36. Усвајање финансијских извјештаја

Финансијски извјештаји усвојени су на сједници Управног одбора НОС – а дана 25. фебруара 2025. године (Одлука Управног одбора: 4/25).

Одговорно лице

